

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

АНАЛІЗ АТАКУВАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОЧОЇ ФУТБОЛЬНОЇ КОМАНДИ «СК ДНІПРО-1» У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЧЕМПІОНАТІ

*Матяш Вадим¹, Мітова Олена¹, Хоружий Богдан¹,
Дорошенко Едуард², Проценко Андрій³*

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і
спорту

²Запорізький державний медико-фармацевтичний
університет

³Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

DOI: [10.32540/2071-1476-2023-3-119](https://doi.org/10.32540/2071-1476-2023-3-119)

Abstract

Introduction and purpose of the study. The relevance of the study lies in the analysis and evaluation of the competitive performance of female soccer players in the second round of the championship of Ukraine among women's teams of the 2022-2023 season for use as a methodical approach to preparing for the next competitions and forming general trends in the development of soccer in Ukraine. **The purpose of the study** is to analyze quantitative and qualitative indicators of attacking technical-tactical actions and their combinatorial combinations of football players in the 2022-2023 season to improve the structure and content of technical-tactical training at the stage of preparation for higher achievements. **Material and methods.** Analysis of special scientific and methodical literature, analysis of indicators of competitive activity according to official protocols of national championship games, pedagogical observations and methods of mathematical statistics. The study analyzed the indicators of offensive technical and tactical actions in 12 matches of the national championship, based on the material of the WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) team, in the second round of the Ukrainian women's football championship. **Results.** The analysis of quantitative and qualitative indicators of effective positional attacks created by WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) with similar indicators of female players of rival teams shows that the indicator of the total number of effective positional attacks: 135 attacks (EAA – 58%) is less than in opponents who carried out – 154 attacks (EAA – 64%). At the same time, the players of WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) have a higher rate of blocked opponents' attacks – 94 attacks (EDA – 41%), this indicator is 86 attacks (EDA – 36%) for rival teams. A comparative statistical analysis of the relative efficiency of positional offensive technical-tactical actions shows that the players of WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) start the first half of the match more actively and conduct, on average, offensive technical-tactical actions every 86 seconds, in the second half this the indicator is equal to 93 seconds, per game – 89,5 seconds. According to the indicator of the relative efficiency of fast attacking technical and tactical actions, a different picture is observed – the players of WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) more often use fast attacking technical and tactical actions in the second half – every 69 seconds (the first half – every 73 seconds, according game – 71 seconds). **Conclusions.** The analysis of the attacking technical and tactical actions of the players of WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) made it possible to identify the most important components of a quick and positional attack. On this basis, scientifically based

foundations for the development of team model characteristics of attacking technical and tactical actions depending on the options for the development of the attack during the game have been developed. The conducted analysis of the competitive activity shows that in order to improve the quality of the game and achieve a positive result, the team of WFC «SC Dnipro – 1» (Dnipro) needs to reach the following level of indicators in the competitive process: positional attacking technical and tactical actions and combinatory combinations (EAA – 58%, EDA – 41%), fast attacking technical and tactical actions and combinatorial combinations (EAA – 64%, EDA – 36%).

Key words: women's football, national championship, analysis, competitive activity, attacking actions

Анотація

Вступ і мета дослідження. Актуальність дослідження полягає в аналізі та оцінці змагальної діяльності футболісток у другому колі чемпіонату України серед жіночих команд сезону 2022-2023 років для використання в якості методичного підходу до підготовки до наступних змагань та формування загальних тенденцій розвитку футболу в Україні. Мета дослідження – аналіз кількісних та якісних показників атакуючих техніко-тактичних дій та їх комбінаторних поєднань футболісток у сезоні 2022-2023 для вдосконалення структури і змісту техніко-тактичної підготовки на етапі підготовки до вищих досягнень. **Матеріал і методи.** Аналіз спеціальної науково-методичної літератури, аналіз показників змагальної діяльності за офіційними протоколами ігор національного чемпіонату, педагогічні спостереження та методи математичної статистики. У дослідженні проаналізовано показники атакуючих техніко-тактичних дій у 12 матчах національного чемпіонату, на матеріалі команди ЖФК «СК Дніпро-1» (Дніпро), у другому колі чемпіонату України з футболу серед жіночих команд. **Результати.** Аналіз кількісно-якісних показників ефективних позиційних атак, які створені ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) з аналогічними показниками гравчинь команд-суперниць свідчить, що показник загальної кількості ефективних позиційних атак: 135 атак (ЕАД – 58%) є меншим ніж у суперників, які провели – 154 атаки (ЕАД – 64%). При цьому у гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) вищий показник заблокованих атак суперників – 94 атаки (ЕЗД – 41%), у команд-суперників цей показник складає 86 атак (ЕЗД – 36%). Порівняльний статистичний аналіз відносної ефективності позиційних атакуючих техніко-тактичних дій свідчить, що гравчині ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) починають активніше першу половину матчу і проводять, у середньому, атакуючі техніко-тактичні дії через кожні 86 секунд, у другому таймі цей показник дорівнює 93 секундам, за гру – 89,5 секунд. За показником відносної ефективності швидких атакуючих техніко-тактичних дій спостерігається інша картина – гравчині ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) більш часто застосовують швидкі атакуючі техніко-тактичні дії у другому таймі – кожні 69 секунд (перший тайм – кожні 73 секунди, за гру – 71 секунда). **Висновки.** Проведений аналіз атакуючих техніко-тактичних дій гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) дозволив виявити найбільш важливі компоненти проведення швидкого та позиційного нападу. На цій основі розроблені та науково обґрунтовані основи для розробки командних модельних характеристик атакуючих техніко-тактичних дій залежно від варіантів розвитку атаки під час гри. Проведений аналіз змагальної діяльності свідчить, що для покращення якості гри і досягнення позитивного результату команді ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) потрібно виходити на такий рівень показників у змагальному процесі: позиційні атакуючі техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання (ЕАД – 58%, ЕЗД – 41%), швидкі атакуючі техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання (ЕАД – 64%, ЕЗД – 36%).

Ключові слова: жіночий футбол, національний чемпіонат, аналіз, змагальна діяльність, атакуючі дії.

Вступ. На сучасному етапі розвитку футболу інтенсивність гри постійно зростає, а гравці повинні, перш за все, вміти швидко та ефективно виконувати технічні та тактичні прийоми в умовах непередбачуваного ігрового середовища, дефіциту часу та простору. Іншими словами, гравці повинні володіти раціональною технікою виконання ігрових прийомів, обирати найбільш ефективні тактичні шляхи вирішення ігрових завдань у поєднанні з високим рівнем спе-

ціальної фізичної підготовленості. У цьому контексті одним із ключових елементів змагальної діяльності у футболі є техніко-тактична діяльність гравців, яку розуміють як виконання комплексу технічних прийомів (без м'яча та з м'ячем), які спрямовані на ефективне вирішення індивідуальних, групових і командних тактичних завдань [2, 3].

Під спортивною технікою, зазвичай, розуміють процес виконання цілісних змагальних рухів,

ефективність яких виражається підсумковим результатом. У командних спортивних іграх, зокрема у футболі, під змагальним рухом розуміють елементарні техніко-тактичні дії та їх комбінаторні поєднання як провідний засіб ведення гри. Загальноновизнано, що функції гравців у сучасному футболі суттєво змінилися, і, як наслідок, змінилися вимоги, критерії та відповідні рівні підготовленості, які пред'являються до футболістів з урахуванням

їх ігрової спеціалізації (амплуа). Однак основою спортивної майстерності футболістів залишається техніко-тактична підготовленість, рівень якої, переважним чином, визначає результативність і вимоги гри. Для сучасного футболу характерним є зростання інтенсивності техніко-тактичної діяльності, що вимагає від футболістів вміння швидко та ефективно реалізовувати тактичні вміння і навички в умовах обмеженого часу, простору та активної протидії суперників, а також інших факторів змагальної діяльності – рівня суддівства, «тиску» вболівальників, погодних умов тощо. Такий стан речей вимагає від кваліфікованих футболістів досягнення максимальних спортивних результатів у високоваріативних умовах змагальної діяльності на основі індивідуальних характеристик техніко-тактичної діяльності у поєднанні з показниками спеціальної фізичної підготовленості [4, 7, 8].

Аналіз фундаментальних досліджень із загальної теорії спорту і системи підготовки спортсменів дозволяє констатувати, що основною метою багаторічного вдосконалення є досягнення високих спортивних результатів у змаганнях, що можливо лише за умови належного рівня загальної та спеціальної фізичної підготовленості, технічної підготовленості, відповідної стратегії й тактики змагальної діяльності [9, 10].

У цьому аспекті значущим є контроль змагальної діяльності, який ґрунтується на зіставленні спортивних результатів із запланованими або вже досягнутими і спрямований на виявлення провідних і слабких сторін підготовленості з метою її подальшого вдосконалення [13].

Контроль є основною ланкою управління діяльністю спортсменів, яка виступає як об'єкт управлінських впливів. У залежності від спрямованості, контроль у спорті підрозділяється на педаго-

гічний, медико-біологічний, біохімічний, біомеханічний, психологічний та ін. [7, 8].

Контроль та аналіз виконання техніко-тактичних дій гравців і команди у футболі є одним з основних методів дослідження, що використовується у процесі педагогічного спостереження. У процесі управління змагальною діяльністю футболістів завжди ставляться певні завдання. Тобто, з якою метою параметри змагальної діяльності необхідно дослідити. Реєстрації підлягають успішні атаквальні техніко-тактичні дії, зірвані атаки, швидкі та позиційні атаки, різновиди комбінацій, відсоток володіння м'ячем тощо. Зазвичай визначається загальна кількість виконаних атаквальних техніко-тактичних дій та їх комбінаторних поєднань, їх відсоткова ефективність у контексті хронологічного розвитку гри, локації футбольного майданчика, протидії суперників тощо [1, 6, 12].

Мета роботи – аналіз кількісних та якісних показників атаквальних техніко-тактичних дій та їх комбінаторних поєднань футболісток у сезоні 2022-2023 для вдосконалення структури і змісту техніко-тактичної підготовки на етапі підготовки до вищих досягнень.

Матеріал і методи. У дослідженні використано аналіз спеціальної науково-методичної літератури, аналіз показників змагальної діяльності за офіційними протоколами ігор національного чемпіонату [19, 20], педагогічні спостереження та методи математичної статистики. Аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і мережі «Інтернет» дозволили виявити проблеми вдосконалення атаквальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань спортсменок жіночого футбольного клубу ЖФК «СК Дніпро-1» (Дніпро). Аналіз протоколів змагальної діяльності використовувався для оцінки ефективності атаквальних техніко-тактичних

дій і їх комбінаторних поєднань. Педагогічні спостереження використовувалися для виявлення якості виконання техніко-тактичних прийомів у змагальній і тренувальній діяльності спортсменок. У дослідженні проаналізовано показники атаквальних техніко-тактичних дій у 12 матчах національного чемпіонату (на матеріалі команди ЖФК «СК Дніпро-1» (Дніпро) у другому колі чемпіонату України з футболу серед жіночих команд. Отримані результати змагальної діяльності опрацьовано методами математичної статистики.

Результати дослідження. Тенденції розвитку сучасного футболу показують, що команди можуть досягти більшого успіху, при посиленні атаквальних техніко-тактичних дій. Вивчення сутності атаквальних техніко-тактичних дій дозволяє вдосконалити тренувальний процес, підвищити ефективність атаквальних дій і побудувати раціональну командну тактику. У наш час існує два основних способи атаки: швидка атака (контратака або швидкий прорив) і поступовий розвиток атаквальних дій (позиційна атака) [5, 11].

У процесі аналізу отриманих експериментальних даних у змагальній діяльності команди ЖФК «СК Дніпро-1» (Дніпро) у сезоні 2022-2023 років за показниками атаквальних дій і їх комбінаторних поєднань (12 матчів другого кола національного чемпіонату) виявлено такі особливості: високий відсоток ефективних атаквальних техніко-тактичних дій у других таймах матчів свідчить, що команда після відпочинку може робити більшу кількість якісних та ефективних атак, аніж на початку самого матчу. За даними, які отримано у процесі експериментальних досліджень (табл. 1), констатуємо, що ЕАД (ефективність атаквальних техніко-тактичних дій), за показниками атак з безпосередньою небезпекою

для суперників, «швидкі атаки» – 64% ефективності (за сумою двох таймів), «позиційні атаки», які закінчилися ударом по воротам суперника – 58% ефективності. Такий стан речей обумовлений як фізичними якостями гравців ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро), які демонструють високий рівень спеціальної фізичної підготовленості, так і, відповідно, зростання стомлення у гравців команд-суперниць, що істотним чином, знижує ефективність їх захисних техніко-тактичних дій.

Порівняльний аналіз показників техніко-тактичних дій гравців ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) стосовно показників атакуювальних і захисних дій дозволяє констатувати, що показники ЕЗД (ефективності захисних дій) при швидких переходах з атаки в оборону наявні деякі проблеми. Якщо порівнювати з командами, які посіли призові місця у національному чемпіонаті, то команда, яка посіла третє місце (ЖФК «Колос» (Ковалівка)), демонструвала захисні техніко-тактичні дії на достатньо високому рівні: ЕЗД скла-

ла 67%, за показниками швидких атак, які були заблоковані – 59%, тобто показники ЕЗД команд, які посіли призові місця у національному чемпіонаті, свідчать, що вони не дозволили суперникам створити ефективні позиційні та швидкі атаки, що дозволило комплексній науковій групі отримати модельні значення техніко-тактичних дій у змагальному процесі, які є орієнтовно-оптимальними характеристиками техніко-тактичних дій у змагальному процесі та можуть використовуватися для оптимізації спортивної підготовки у ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро).

Також ми порівняли кількість атак суперників ЖФК «Дніпро-1» які грали проти них. В (таблиці 2) є показник, який демонструє рівень кількості атак створених суперниками.

Порівняльний аналіз кількісно-якісних показників ефективних позиційних атак, які створені ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) з аналогічними показниками гравців команд-суперниць свідчить, що показник загальної кіль-

кості ефективних позиційних атак: 135 атак (ЕАД – 58%) є меншим ніж у суперників, які провели – 154 атаки (ЕАД – 64%). При цьому у гравців ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) вищий показник заблокованих атак суперників – 94 атаки (ЕЗД – 41%), у команд-суперників цей показник складає 86 атак (ЕЗД – 36%).

У табл. 3 наведено показники відносної ефективності атакуювальних техніко-тактичних дій гравцями ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) у 12 іграх другого кола національного чемпіонату за показниками статистичного розрахунку середньої тривалості атакуювальних техніко-тактичних дій у 1 таймі, 2 таймі та у грі загалом.

Порівняльний статистичний аналіз відносної ефективності позиційних атакуювальних техніко-тактичних дій свідчить, що гравцям ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) починають активніше першу половину матчу і проводять, у середньому, атакуювальні техніко-тактичні дії через кожні 86 секунд, у другому таймі цей показник дорівнює 93 секундам,

Таблиця 1

Показники атакуювальних техніко-тактичних дій гравців ЖФК «СК ДНІПРО – 1» (Дніпро) у національному чемпіонаті, n =12

Тайм	Позиційні атаки, n			ЕАД, %	ЕЗД, %	Швидкі атаки, n			ЕАД, %	ЕЗД, %
	ефективні	неефективні	всього			ефективні	неефективні	всього		
1	65	47	114	57%	41%	55	33	88	63%	38%
2	70	47	117	60%	40%	52	26	78	67%	33%
Σ	135	94	231	58%	41%	107	59	166	64%	36%

Примітки: Σ – сума; ЕАД – ефективність атакуювальних техніко-тактичних дій; ЕЗД – ефективність захисних техніко-тактичних дій

Таблиця 2

Показники атакуювальних техніко-тактичних дій, що створені суперниками проти ЖФК «СК ДНІПРО – 1» (Дніпро) у національному чемпіонаті, n =12

Тайм	Позиційні атаки, n			ЕАД, %	ЕЗД, %	Швидкі атаки, n			ЕАД, %	ЕЗД, %
	ефективні	неефективні	всього			ефективні	неефективні	всього		
1	74	42	116	64%	36%	61	29	90	68%	32%
2	80	44	124	65%	35%	64	35	99	65%	35%
Σ	154	86	240	64%	36%	125	64	189	66%	34%

Примітки: Σ – сума; ЕАД – ефективність атакуювальних техніко-тактичних дій; ЕЗД – ефективність захисних техніко-тактичних дій

за гру – 89,5 секунд. За показником відносної ефективності швидких атаквальних техніко-тактичних дій спостерігається інша картина – гравчині ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) частіше застосовують швидкі атаквальні техніко-тактичні дії у другому таймі – кожні 69 секунд (перший тайм – кожні 73 секунди, за гру – 71 секунда).

Порівняльний аналіз із застосуванням методів математичної статистики свідчить, що, у жіночому футболі за гру у середньому необхідно близько 90 секунд для проведення атаквальних техніко-тактичних дій. Для порівняння, – у чоловічому футболі для проведення позиційної атаки потрібно близько 2-3 хвилин, а для проведення швидкої атаки – до 1 хвилини []. Це демонструє достатньо інтенсивний стиль гри, який притаманний жіночому футболу. Результати експериментальних досліджень на матеріалах 12 ігор ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) наведено у табл. 4.

Аналіз показників відносної ефективності атаквальних техніко-тактичних дій гравчинь – суперниць ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) дозволяє констатувати, що у середньому вони проводили позиційні атаквальні техніко-тактичні дії кожні 102 секунди, що свідчить про широке використання у стилі гри і тактичних побудовах на конкретну гру швидкого переходу з оборони в атаку, що дозволяє проводити швидкі ефективні контратаки на ворота суперників. Також зазначаємо, що ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) також інтенсивно використовує швидкі атаки – кожні 89,5 секунди.

Аналіз отриманих експериментальних даних ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) свідчить, що поточна тактична побудова гри є відносно ефективною через те, що такий стиль гри у футбол потребує високого рівня спеціальної витривалості і техніко-тактичної майстерності гравчинь та передбачає оптимальне використання гравчинь з близького резерву, які

за рівнем спортивно-технічної майстерності не завжди відповідають критеріям національного чемпіонату.

Також значущим є визначення показників атаквальних комбінаторних поєднань у змагальному процесі з жіночого футболу. У цьому контексті слід враховувати наявність зрозумілих критеріїв підрахунку показників:

- точна передача, яка зроблена партнерці, якщо одночасно виконуються такі умови: 1) гравчиня, якій спрямована передача, рухається на швидкості у момент або до виконання передачі м'яча; 2) у момент прийому м'яча або при ударі у ворота суперника; 3) після прийому м'яча продовжує рух на швидкості у бік воріт суперника; 4) при виконанні стандартних ударів – перша передача не враховується;
- неточною вважається така комбінація, якщо: 1) м'яч, який адресований гравчині, що рухається у бік воріт су-

Таблиця 3

Показники відносної ефективності атаквальних техніко-тактичних дій гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) в іграх національного чемпіонату, n=12

Тайм	Позиційні атаки, ''			ЕАД, %	ЕЗД, %	Швидкі атаки, ''			ЕАД, %	ЕЗД, %
	ефективні	неефективні	Σ			ефективні	неефективні	Σ		
1	86 ''	62 ''	148	58	42	73 ''	44 ''	117	62,5	37,5
2	93 ''	62 ''	155	60	40	69 ''	35 ''	104	66,5	33,5
μ	89,5 ''	62 ''	151,5	59	41	71 ''	39,5 ''	110,5	64,5	35,5

Примітки: Σ – сума; μ – середнє арифметичне; '' – секунди; ЕАД – ефективність атаквальних техніко-тактичних дій; ЕЗД – ефективність захисних техніко-тактичних дій

Таблиця 4

Показники відносної ефективності атаквальних техніко-тактичних дій гравчинь команд-суперниць проти ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) в іграх національного чемпіонату, n=12

Тайм	Позиційні атаки, ''			ЕАД, %	ЕЗД, %	Швидкі атаки, ''			ЕАД, %	ЕЗД, %
	ефективні	неефективні	Σ			ефективні	неефективні	Σ		
1	98 ''	56 ''	148	58	42	81 ''	38 ''	117	62,5	37,5
2	106 ''	58 ''	155	60	40	85 ''	46 ''	104	66,5	33,5
μ	102 ''	57 ''	151,5	59	41	83 ''	42 ''	110,5	64,5	35,5

Примітки: Σ – сума; μ – середнє арифметичне; '' – секунди; ЕАД – ефективність атаквальних техніко-тактичних дій; ЕЗД – ефективність захисних техніко-тактичних дій

перника, перехоплює захисник, або м'яч виходить за межі поля; 2) гравчиня помиляється у прийомі м'яча, при цьому вона прагне обробити м'яч так, щоб рухатися з ним у бік воріт суперника; 3) передача адресована гравчині, що рухається – знаходиться у положенні «поза грою»; 4) при прийомі м'яча гравчиня порушує правила гри. Під час реєстрації показники записуються на спеціальному бланку. При цьому можна використовувати диктофон або комп'ютер, який, на основі отриманих показників реєстрації, автоматично вираховує коефіцієнт точності, швидкість атакуювальних комбінацій і коефіцієнт різноманітності атакуювальних дій (табл. 5 і 6).

За усередненими показниками атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) в іграх національного чемпіонату констатуємо, що комбінації виконуються у досить швидкому темпі, з необхідністю швидко приймати оптимальне тактичне рішення з урахуван-

ням поточного місцезнаходження партнерок і гравчинь команди-суперника. У гравчинь команди ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) зафіксовано наступний усереднений показник ефективності – 43%. За показником «коефіцієнт різноманітності атак» гравчині ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) заробили 21,8 балів з активним використанням двох комбінацій (передачі вперед з відкриванням; довгі передачі). У середньому команди, які займають призові місця у національному чемпіонаті, мають показник 30-50 балів, що свідчить про більш високу техніко-тактичну варіативність гравчинь цих команд у змагальному процесі. У гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) більш виражений акцент на виконання передач у фланг поля з відкриванням та довгі передачі (які є досить специфічними, ефективність – близько 30%). Значущим є показник «швидкість атакуювальних комбінацій» (6,0 балів за проведену атаку) – цей показник демонструє швидкість виконання техніко-тактичних дій та комбінаторних поєднань. Для порівняння – у команди-переможниці національного чемпіонату

у сезоні 2022-2023 років ЖФК «Ворскла» (Полтава) показник швидкості атакуювальних комбінацій складає 8,7 бали; при високій варіативності атакуювальних техніко-тактичних дій – 49 балів (за аналітичними даними комплексних наукових груп [15, 16]).

У цьому контексті, гравчиням ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) для покращення виконання атакуювальних комбінацій слід збільшити загальну кількість ефективних комбінацій до 55-65% – мінімум, з паралельним збільшенням показників варіативності атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань до значень 45-50 балів, які рекомендовано використовувати у якості модельних [14, 17].

Дискусія. Сучасний футбол висуває високі вимоги до рівня фізичної підготовленості гравчинь, яка є передумовою реалізації спортивного потенціалу футболісток. Техніко-тактична підготовленість, у свою чергу, є основою спортивної майстерності гравчинь, а її рівень значною мірою визначає ефективність і результативність змагального процесу у футболі [18].

Таблиця 5

Усереднені показники атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) в іграх національного чемпіонату, n=12

Показники	Атакуювальні техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання			
	Передачі вперед з відкриванням	Довгі передачі	Комбінація «стінка»	Комбінація «передача на третього»
загальна кількість	152	131	16	58
ефективність, n	71	37	9	29
ефективність, %	46,71	28,24	56,25	50

Таблиця 6

Показники коефіцієнтів і значень атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) в іграх національного чемпіонату, n=12

Атакуювальні техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання, n	Коефіцієнти і значення атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань			
	ефективні техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання, n	коефіцієнт різноманітності атак, у.о.	ефективність, %	швидкість атакуювальних комбінацій, бали
401	173	21,8	43%	6,0

Отже, ефективне виконання техніко-тактичних дій у варіативних умовах змагального процесу з обмеженнями за часово-просторовими характеристиками визначає необхідність раціонального володіння ігровими прийомами футболу у поєднанні з відповідним рівнем спеціальної фізичної підготовленості [1].

Тенденції розвитку сучасного футболу показують, що команди можуть досягти значного прогресу при істотному посиленні атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань. На основі вивчення сутності атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань тренери мають змогу вдосконалити тренувальний процес, підвищити ефективність атакуючих дій і побудувати раціональну командну тактику у змагальному процесі. У наш час існує два основні способи атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань: швидка атака (контратака або швидкий прорив) і позиційна атака (поступовий розвиток атакуювальних дій) [5, 11]. Також фахівці зазначають, що зростає значущість перехідних режимів змагального процесу: «атака – захист» і «захист – атака», відповідно [18].

У процесі порівняльного аналізу отриманих експериментальних даних виявлено критерії для вдосконалення змагального процесу ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) у сезоні 2022-2023 років за показниками окремих атакуювальних техніко-тактичних дій та атакуювальних комбінаторних поєднань. За матеріалами змагальної діяльності у 12 матчах другого кола національного чемпіонату виявлено наступні особливості техніко-тактичних дій: високий відсоток виконаних успішних атакуювальних техніко-тактичних дій притаманний показникам, які зафіксовано у других таймах, що свідчить про підвищення якості атакуювальних техніко-тактичних дій після відпочинку. Усереднений показник

ефективності атакуювальних техніко-тактичних дій (ЕАД) складає 64% (швидкі атаки) і 58% (позиційні атаки). Такий стан речей демонструє певну неординарність у виконанні атакуювальних техніко-тактичних дій гравців ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) у других таймах матчів, що пояснюється тим, що, у других таймах фізична готовність суперниць знижується, що призводить до збільшення атакуювального тиску на команду-суперника. При цьому у ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) наявні проблеми з організацією ефективних захисних дій (табл. 1 і 2): порівняльний аналіз зазначених показників з командами – призерами національного чемпіонату свідчить, 67% за показником ефективності захисних дій (ЕЗД) у ЖФК «Колос (Ковалівка), при показнику швидких атак, які були заблоковані – 59%, що свідчить про більш високі рівні організації захисних дій у команд-призерів національного чемпіонату у порівнянні з ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро).

Також дискусійними є результати порівняльного аналізу показників загальної кількості атакуювальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань. Аналіз показників ефективних позиційних атак, які створені ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) з аналогічними показниками команд-суперниць дозволяє констатувати, що показник загальної кількості ефективних позиційних атак становить 135, при ефективності атакуювальних дій – 58%, що є меншим, ніж у суперників – 154, при ефективності атакуювальних дій – 64%. При цьому, у ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) вищий показник заблокованих атак – 94, при ефективності захисних дій – 41%, у команд-суперників – 86, при ефективності захисних дій – 36%.

Фахівці зазначають, що стадія розвитку атаки (контратаки) характеризується поступальним рухом команди з м'ячем у бік воріт суперника з варіативними просто-

рово-часовими характеристиками і активним опором суперниць. Характерна риса стадії розвитку атаки – зміна ритму руху і темпу гри (від повільного до швидкого). Фактор часу у цій стадії атаки цінується особливо високо і безпосередньо впливає на тактичні дії команди.

У стадії розвитку позиційних атак переважає комбінаційний стиль, який надійніше допомагає вирішувати тактичні завдання. Широко використовуються атакуювальні комбінації «вихід на вільне місце з одночасною передачею м'яча», «хибний маневр», «стінка», «схрещування», «зміна місць» гравцями, тощо. У стадії розвитку атаки знаходить місце й індивідуальний метод гри, який властивий гравцям з високою індивідуальною майстерністю виконання ігрових прийомів.

Фахівці акцентують увагу, на тому що поєднання комбінаційного методу гри з індивідуальним при ефективному їх використанні – допомагає позитивно розв'язати завдання успішного розвитку атаки. Вирішальна роль у цьому належить нападникам (основи атакуювальних дій команди) і півзахисникам (конструкторам атак).

Висока активність гравців цих ліній та узгоджені дії, які засновані на оптимальному тактичному мисленні, є ключем до успішного розвитку атаки. Реєстрація та аналіз показників змагальної діяльності повинні бути організовані таким чином, щоб отримана інформація дозволяла вносити необхідні корективи у тренувальну діяльність і змагальну практику. Іншими словами, зібрана і оброблена інформація повинна давати можливість оцінити гру окремих гравців і команди у цілому, у кількісній та якісній формах, які є зручними для порівняльного аналізу та якісної інтерпретації отриманих результатів [2, 3].

Таким чином, запропонований методичний підхід до аналізу ефективності атакуювальних

дій ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) дозволяє підвищити ефективність, оптимізувати і контролювати тренувальний процес, і, що найголовніше, – мотивувати гравчинь команди до подальшого розвитку та вдосконалення.

Висновок. Проведений аналіз атаквальних техніко-тактичних дій гравчинь ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) дозволив виявити найбільш важливі компоненти проведення швидкого та позиційного нападу. На цій основі розроблені та науково обґрунтовані основи для розробки командних модельних характеристик атаквальних техніко-тактичних дій, залежно від варіантів розвитку атаки під час гри. Проведений аналіз змагальної діяльності свідчить, що для покращення якості гри і досягнення позитивного результату команді ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) потрібно виходити на такий рівень показників у змагальному процесі: позиційні атаквальні техніко-тактичні дії та комбінаторні поєднання (ЕАД – 58%, ЕЗД – 41%), швидкі атаквальні техніко-тактичні дії та ком-

бінаторні поєднання (ЕАД – 64%, ЕЗД – 36%).

Гравчині команд національного чемпіонату виконують атаквальні комбінації у швидкому темпі, з раціональним вибором тактичних способів гри у протидії з суперником, що істотно впливає на зниження показників у змагальному процесі: гравчині ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) мають середню ефективність комбінацій – 43% (з 401 комбінації, ефективних – 173). За показником «коефіцієнт різноманітності атак» ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) заробив 21,8 балів, що свідчить про певну нестачу арсеналу комбінацій; у середньому команди-призери мають показник 30-50 балів, що свідчить про варіативність дій гравчинь під тиском суперниць протягом змагального процесу. У ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) більший акцент на атаквальні дії через флангові передачі з відкриванням та довгі передачі. Для покращення цих показників рекомендовано підняти відсоток точності у виконанні комбінацій на середній рівень – 56% і скон-

центрувати увагу на варіативності та ефективності комбінацій до – 30 балів.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні атаквальних техніко-тактичних дій і комбінаторних поєднань ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) методами нелінійного аналізу, які дають більше експериментального матеріалу для аналізу та інтерпретації ефективності змагального процесу у футболі.

Вдячності. Окрема подяка тренерському складу жіночої команди ЖФК «СК Дніпро – 1» (Дніпро) та адміністраціям закладів вищої освіти: Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (Дніпро), Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (Запоріжжя), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (Мелітополь) за підтримку і допомогу в організації та проведенні експериментальних досліджень.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Література

1. Дорошенко Е.Ю. & Соболев Е.О. (2018). Фактори міграції в контексті впливу на результативність змагальної діяльності кваліфікованих футболістів. *Науковий часопис «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт»*, 09 (103)18, 51-54. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21671/>
2. Костюкевич В.М. (2019). Теорія та методика викладання футболу: [навчальний посібник]. Київ, Центр учбової літератури, 312 с. <https://ridmi.com.ua/product/teor-ya-metodika-vikladannya-futbolu/>
3. Костюкевич В.М. (2021). Побудова тренувальних занять у футболі: [навчальний посібник]. Київ, КНТ, 208 с. <https://medkniga.com.ua/28848-postroenie-trenirovochnih-zanyatij-v-futbole/>
4. Лісенчук Г. & Тищенко В. (2019). Технології контролю техніко-тактичної підготовленості в футболі. *Наука в олімпійському спорті*, 3, 88-96. https://doi.org/10.32652/olympic2020.1_4
5. Матяш В., Овчаренко С., Яковенко А. & Соловей Д. (2022). Аналіз атаквальних дій ко-

References

1. Doroshenko E.Iu. & Sobol E.O. (2018). Migration factors in the context of influence on the performance of competitive activities of qualified football players. *Naukovyi chasopys «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury /fizychna kultura i sport»*, 09 (103)18, 51-54. (In Ukr.) <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21671/>
2. Kostiukevych V.M. (2019). Theory and methodology of football teaching: [study guide]. Kyiv, Tsentru uchbovoi literatury, 312 s. (In Ukr.) <https://ridmi.com.ua/product/teor-ya-metodika-vikladannya-futbolu/>
3. Kostiukevych V.M. (2021). Construction of football training sessions: [study guide]. Kyiv, KNT, 208 s. (In Ukr.) <https://medkniga.com.ua/28848-postroenie-trenirovochnih-zanyatij-v-futbole/>
4. Lisenchuk H. & Tyshchenko V. (2019). Technologies of control of technical and tactical preparedness in football. *Nauka v olimpiiskomu sporti*, 3, 88-96. (In Ukr.) https://doi.org/10.32652/olympic2020.1_4
5. Matyash V., Ovcharenko S., Yakovenko A. & Solovei D. (2022). Analysis of the attacking actions of the

- манди «СК Дніпро-1» U-21 у чемпіонаті України з футболу. Спортивний вісник Придніпров'я, 3, 182-188. <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2022-03/2022-03-19.pdf>
6. Митова Е. & Матяш В. (2016). Совершенствование технической подготовки футболистов на основе контроля дискриминативных признаков при выполнении сочетаний приемов в игре. *Наука в олимпийском спорте*, 2, 45-50. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NOS_2016_2_6
 7. Мітова О. (2020). Технологія реалізації системи контролю у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення. *Фізична культура спорт та здоров'я нації*, 10, 83-91. <http://eprints.zu.edu.ua/32137/1/83-91.pdf>
 8. Мітова О.О. (2019). Уніфікований алгоритм комплексного контролю підготовленості спортсменів у командних спортивних іграх. *Наука в олімпійському спорті*, 2, 16-28. https://sportnauka.org.ua/en/wp-content/uploads/nvos/articles/2019.2_2.pdf
 9. Платонов В.Н. (2015). Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олимпийская литература. Кн. 1. 680 с. https://www.researchgate.net/publication/315656923_Sistema_podgotovki_sportsmenov_v_olimpijskom_sporte_Obsaa-teoria_i_ee_prakticeskie_prilozenia
 10. Платонов В.Н. (2015). Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учебник [для тренеров]: в 2 кн. К.: Олимпийская литература. Кн. 2. 752 с. https://www.researchgate.net/publication/315656923_Sistema_podgotovki_sportsmenov_v_olimpijskom_sporte_Obsaa-teoria_i_ee_prakticeskie_prilozenia
 11. Овчаренко С., Яковенко А. & Матяш В. (2022). Вдосконалення методики планування тренувальних навантажень швидко-силової спрямованості футболістів у річному циклі підготовки. *Спортивні ігри*, 3(25), 113-121. <https://doi.org/10.15391/si.2022-3.10>
 12. Doroshenko I., Svatyev A., Sobol E., Danylchenko S., & Doroshenko E. (2023). Parameters of Physical Performance of Qualified Football Players in the Preparatory Period of Training. *Journal of Learning Theory and Methodology*, 4(1), 26-32. <https://doi.org/10.17309/jltm.2023.4.04>
 13. Mitova O. (2020). Formation of a Test System for Controlling the Preparedness of Players in Team Sports Games. *Sport Science and Human Health*, 4(2), 88-101. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2020.2.8>
 14. Kostiukevych, V. (2019). Model Indicators of Collective Interactions of Highly Qualified Football Players During the Game. *Health, Sport, Rehabilitation*, 5(4), 33-40. <https://doi.org/10.34142/HSR.2019.05.04.04>
 - «SK Dnipro-1» U-21 team in the Ukrainian football championship. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, 3, 182-188. (In Ukr.) <http://infiz.dp.ua/misc-documents/2022-03/2022-03-19.pdf>
 6. Mytova E. & Matiash V. (2016). Improving the technical training of football players based on the control of discriminatory features when performing combinations of techniques in the game. *Nauka v olympyiskom sporte*, 2, 45-50. (In Rus.) http://nbuv.gov.ua/UJRN/NOS_2016_2_6
 7. Mitova O. (2020). Technology of implementation of the control system in team sports games in the process of many years of improvement. *Fizychna kultura sport ta zdoorovia natsii*, 10, 83-91. (In Ukr.) <http://eprints.zu.edu.ua/32137/1/83-91.pdf>
 8. Mitova O.O. (2019). Unified algorithm of complex control of athletes' preparedness in team sports games. *Nauka v olimpiiskomu sporti*, 2, 16-28. (In Ukr.) https://sportnauka.org.ua/en/wp-content/uploads/nvos/articles/2019.2_2.pdf
 9. Platonov V.N. (2015). The system of training athletes in Olympic sports. General Theory and Its Practical Applications: *A Textbook [for Trainers]*: v 2 kn. K.: Olimpijskaya literatura. Kn. 1. 680 s. (In Rus.) https://www.researchgate.net/publication/315656923_Sistema_podgotovki_sportsmenov_v_olimpijskom_sporte_Obsaa-teoria_i_ee_prakticeskie_prilozenia
 10. Platonov V.N. (2015). The system of training athletes in Olympic sports. General Theory and Its Practical Applications: *A Textbook [for Trainers]*: v 2 kn. K.: Olimpijskaya literatura. Kn. 2. 752 s. (In Rus.) https://www.researchgate.net/publication/315656923_Sistema_podgotovki_sportsmenov_v_olimpijskom_sporte_Obsaa-teoria_i_ee_prakticeskie_prilozenia
 11. Ovcharenko S., Yakovenko A. & Matiash V. (2022). Improvement of the methodology of planning training loads of speed-power orientation of football players in the annual training cycle. *Sportyvni ihry*, 3(25), 113-121. (In Ukr.) <https://doi.org/10.15391/si.2022-3.10>
 12. Doroshenko I., Svatyev A., Sobol E., Danylchenko S., & Doroshenko E. (2023). Parameters of Physical Performance of Qualified Football Players in the Preparatory Period of Training. *Journal of Learning Theory and Methodology*, 4(1), 26-32. <https://doi.org/10.17309/jltm.2023.4.04>
 13. Mitova O. (2020). Formation of a Test System for Controlling the Preparedness of Players in Team Sports Games. *Sport Science and Human Health*, 4(2), 88-101. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2020.2.8>
 14. Kostiukevych, V. (2019). Model Indicators of Collective Interactions of Highly Qualified Football Players During the Game. *Health, Sport, Rehabilitation*, 5(4), 33-40. <https://doi.org/10.34142/HSR.2019.05.04.04>

- Sport, Rehabilitation*, 5(4), 33-40. <https://doi.org/10.34142/HSR.2019.05.04.04>
15. Lyzohub V., Shpaniuk V., Pustovalov V. & Kozhemiako T. (2020). Relationship Between Physical Performance and Bioenergetic Mechanisms of Ensuring the Game Activity of Football Players. *Cherkasy University Bulletin: Biological Sciences Series*, 2, 66-75. <https://doi.org/10.31651/2076-5835-2018-1-2020-2-66-75>
 16. Lisenchuk, G., Leleka, V., Bogatyrev, K. & et al. (2023). Fitness Training in Functional Preparedness of Highly Qualified Football Players. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(2), 502-509. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.02062>
 17. Pertsukhov, A., & Shalenko, V. (2021). Model Characteristics of Leading Football Players of Different Positions. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 1(81), 47-58. <https://doi.org/10.15391/snsv.2021-1.007>
 18. Sobol, E., Svatyev, A., Doroshenko, I., Kokareva, S., Korzh, N., & Doroshenko, E. (2021). Formation of National Teams Taking into Account the Factors of Football Players' Club Migration. *Physical Education Theory and Methodology*, 21(4), 389-396. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.4.15>
 19. СК Дніпро – 1: [офіційний сайт]. <https://www.scdnipro1.com.ua/#>
 20. Українська асоціація футболу: [офіційний сайт]. <https://uaf.ua/>
 15. Lyzohub V., Shpaniuk V., Pustovalov V. & Kozhemiako T. (2020). Relationship Between Physical Performance and Bioenergetic Mechanisms of Ensuring the Game Activity of Football Players. *Cherkasy University Bulletin: Biological Sciences Series*, 2, 66-75. <https://doi.org/10.31651/2076-5835-2018-1-2020-2-66-75>
 16. Lisenchuk, G., Leleka, V., Bogatyrev, K. & et al. (2023). Fitness Training in Functional Preparedness of Highly Qualified Football Players. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(2), 502-509. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.02062>
 17. Pertsukhov, A., & Shalenko, V. (2021). Model Characteristics of Leading Football Players of Different Positions. *Slobozhanskyi Herald of Science and Sport*, 1(81), 47-58. <https://doi.org/10.15391/snsv.2021-1.007>
 18. Sobol, E., Svatyev, A., Doroshenko, I., Kokareva, S., Korzh, N., & Doroshenko, E. (2021). Formation of National Teams Taking into Account the Factors of Football Players' Club Migration. *Physical Education Theory and Methodology*, 21(4), 389-396. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.4.15>
 19. SK Dnipro – 1: [official site]. <https://www.scdnipro1.com.ua/#>
 20. Ukrainian Football Association: [official site]. <https://uaf.ua/>

Матяш Вадим

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: dakftol@gmail.com, тел.: +380672660945
<https://orcid.org/0000-0001-7892-2011>

Мітова Олена

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: elenamitova@ukr.net, тел.: +380672660945
<https://orcid.org/0000-0002-4309-9261>

Хоружий Богдан

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
e-mail: horugiy.bodya@gmail.com, тел.: +380985410181

Дорошенко Едуард

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
м. Запоріжжя, пр. Маяковського, 26, 69035, Україна;
e-mail: doroe@ukr.net, тел.: +380503220257;
<https://orcid.org/0000-0001-7624-531X>

Проценко Андрій

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, вул. Наукового містечка, 59, 69000, Україна
e-mail: andrey-prozenko@ukr.net, тел.: +380964735665
<https://orcid.org/0000-0002-9092-7015>